

# 6

פרק

---

המלחמה, הפציעה והשיקום



## מלחמת שלום הגליל

כמפקד חטיבת מילואים, הייתי האחראי על השלמות מילואים - פלוגות הנדסה, פלוגות הסיור ויחידות משנה נוספות של חטיבתי, וכן להשלמות יחידות האוגדה שלי: אוגדה 162 בימ"ח האוגדה ששהה בחצר חטיבתי.

לקראת אפריל 1982 הוחלט להוציא לסינגפור משלחת קצינים המעורים במערכת ההדרכה והאימונים ב - צה"ל ונבחרתי להשתתף בה. המשימה הייתה ביצוע סקר והגשת המלצות בכל הקשור למערכת ההדרכה. ערב צאתי לסינגפור פנה אלי יוסי בן חנן וביקש לשלוח איתי ספר שהיה מיועד למי שהיה אז קצין בכיר בסינגפור, אותו הכיר בזמן לימודים משותפים בארצות הברית. שמו של הקצין היה: לי קואן יו, שאביו הוגדר כ - "אבי האומה", בנו של ראש הממשלה האגדי של המדינה. מסירת הספר עוררה התרגשות גדולה אצל הקצין הסינגפורי וכאות תודה הוא לקח על עצמו לטפל במשלחת ככל הנדרש ולסייע לנו בביצוע המשימה. לאחר עבודה מאומצת של חודש ימים, עשתה המשלחת את דרכה חזרה לישראל. יצאנו ביום חמישי מסינגפור והגענו באותו יום ה-3 ביוני, לתחנת הביניים בסן פרנסיסקו.

זה היה היום בו שגריר ישראל בלונדון, שלמה ארגוב, נורה ונפצע קשה. ידעתי את משמעות האירוע, ומיד התקשרתי לקצין הניהול של הנספחות הצבאית בושינגטון, שמעון חפץ. "שמעון מה עושים?", שאלתי וביקשתי סיוע בהקדמת מועד שובי ארצה. הדבר התאפשר ובארץ המתין לי נהג אישי. ההחלטה במטכ"ל הייתה לגייס את החטיבה שלי. בסופו של דבר החטיבה נשארה בכוננות

בפיקוד המרכז ולא עלתה צפונה. אחרי שבועיים של המתנה הוחלט שהחטיבה עולה לרמת הגולן, קיבלתי את האחריות לכל הקו - משולי החרמון בצפון ועד אל-חמה בדרום. עם סיום התעסוקה חזרה החטיבה לימ"ח ונכנסה לסוג מסוים של שגרה.

במהלך חודש נובמבר 1982 צלצל אלי מפקד האוגדה מנחם עינן, ממפקדתו בחמדון על כביש דמשק-ביירות. "מישהו רוצה לדבר איתך", אמר. על הקו היה הרמטכ"ל דאז רפול, ששאל בלי הקדמות: "תוך כמה זמן אתה מגיע?" ידעתי מה כוונתו, וענית: "תן פקודה ואנו עולים צפונה." הסיכום היה שאגיע לאוגדה 162 ואחליף את מפקדת חטיבה 35 של הצנחנים אשר עם פרוץ המלחמה פקד עליה אל"מ יורם יאיר (יה יה), שהיה בעבר חניך שלי בקורס מ"כים ובהמשך המלחמה הוחלף על ידי אלוף משנה שמואל ארד.

הרקע לפקודת הרמטכ"ל היה שיה-יה נחת בתחילת המלחמה עם החטיבה שלו בחוף דמור והתקדם לגזרת הלחימה, כאשר ארד התמקם בג'אמהור, ונוצר מצב שארד פיקד על גזרה שכל הכוחות כבר לא היו כוחות החטיבה. הרמטכ"ל שהגיע לביקור שמע על המצב והזעיק אותי.

ברגע שסוכם שהולכים על זה גייסתי את האנשים עם צווי 8 והקמנו צוותים של אנשי תחזוקה וקשר כדי לתפקד. למחרת בבוקר אמרתי למגויסים שראש מחלקת מבצעים במטכ"ל, תא"ל אורי שגיא, מסרב לחתום על צו 8 כי "לא התייעצו איתו". הכנתי את כל מטה החטיבה לפי אגפים וביקשתי אותם לקבל את ההחלטה על התנדבות, גם ללא צו 8 וכולם הסכימו להישאר.

## הפציעה

אלה היו הימים של אחרי סברה ושתילה ונקטנו במשנה זהירות. השתדלנו להבהיר לנוצרים ולדרוזים שחייבים לשאוף לרגיעה ולהפסיק להילחם. התמקמנו בג'אמהור, קיבלנו את הפיקוד, והבהרנו לדרוזים ולנוצרים שאנו פועלים בגזרה "ועלינו לא יורים". הכוח שעמד לרשותי כלל את גדוד 932 של הנח"ל בפיקודו של חי אדיב; גדוד 13 בפיקודו של משה צין, לעתיד ראש אגף השיקום במשרד הביטחון וכיום ראש האגף הביטחוני חברתי; וגדוד שלישי עליו פיקד אודי שמחוני, מפקד גדוד חי"ר בבה"ד 1.

השטח רגש ומידי פעם התנהלו חילופי אש. נעשו פעולות להרגעת הגזרה כולל שיחות בין שני הצדדים כדי למנוע את המשך הירי. באחת השבתות התלהטו הרוחות ונראה היה שזה הולך לקראת "פיצוץ". הוחלט להפגין נוכחות בשטח והכוח שאני הובלתי החל לנוע בליווי של טנק מרכבה רעשני בעל יכולת התערבות מדויקת וחריפה.

באותה שבת בצהרים יצאו הכוחות לכביש דמשק ביירות. אני עמדתי בראש הכוח, חשוף וגלוי לעיני כל. אחרי היה המג"ד חי אדיב, שגדודו החזיק את הגזרה באזור, ואחריהם, במרחק של מטרים בודדים התקדם טנק המרכבה. פתאום נשמע צרור יריות, וממנו נפגעת. הכדור הראשון חדר לרגלי הימנית בחלק העליון של הירך מצד ימין, נכנס בצד אחד של הירך ויצא מצד שני. הרגל השתתקה ונפלתי בתנועה סיבובית על הקרקע. מאותו צרור קיבלתי כדור נוסף ברגל השנייה - בדיוק אותה פגיעה. חי אדיב, המג"ד, ביקש רשות ואישרתי לו לירות פגז אחד בודד לכיוון החלון משם נורתה אש.

מפקד האוגדה דאז תא"ל אמנון ליפקין-שחק, שבאותו זמן נכח במפקדה, בג'אמהור במפגש עם אחד מראשי הנוצרים, הגיע תוך דקות ספורות. עשינו הערכת מצב והוחלט שאני חייב להתפנות לבית חולים באמצעות מסוק. בינתיים, קצין המטה דוד טפרסון (ז"ל) לקח ממני את רובה הגליל וטמן אותו בקיטבג שלי, במשרדי במטה החטיבה. במשך זמן רב לאחר מכן חיפשו את הרובה שלי "האבוד" ורק כשכל חפצי הגיעו אלי ומצאתי אותו בקיטבג, נרגעו הרוחות.

טייס המסוק שאמור היה לפנות אותי מזירת הקרב חשש לנחות במרכז עאליי בגלל תקרית ירי נוספת שהתפתחה במקום. הסכמתי להתפנות באמבולנס לדאמור, לתאג"ד הצה"לי, שם המתין לי המסוק. הפינוי ארך קרוב לשעה, לאחר שחבשו את שתי רגליי והעלו את האלונקה למסוק, הטייס רצה "לפצות" אותי על העיכוב, הגיש לי אוזניות ושאל: 'מה אתה רוצה לשמוע? היות וזאת הייתה שבת בצהריים השבת: "שירים ושערים" לקול צחוקם המשועשע של הנוכחים. מי שהיו במסוק ומחוברים לאוזניות. כשהגענו למנחת בית החולים רמב"ם הופתעתי לראות שכבר ממתין שם עיתונאי. התברר שרעייתו של העיתונאי הייתה אחות בחדר קבלת החולים והפצועים של בית החולים וכאשר היה צפי הגעה של חייל פצוע - המידע הועבר לבעל והוא מיד התייצב במנחת.

למחרת בבוקר פורסמה כתבה במעריב: "אתמול נפצע קצין בכיר, אחיו של ח"כ ידוע..." זה כל מה שהצנזורה אישרה לפרסם. בהמשך היום התברר שהיה זה לוחם דרוזי מבעלי הברית לכוחותינו שתצפת מהחלון וכששמע רעש נבהל, תפס את הרובה

וסחט את כל המחסנית, מה שגרם לפגיעה בי, למרות שהירי לא כוון אלי. עוד באותו יום החלו להגיע משלחות של דרוזים להתנצל בפני מפקד האוגדה, אמנון ליפקין שחק, שאמר להם, שאינו מוכן להיפגש איתם לפני שהם יסגירו את היורה. היורה אכן הוסגר. רמ"ט הפיקוד באותם ימים, תא"ל עמוס כץ, חתם פעמיים על צו מעצר של 35 יום, ולאחר מכן היורה שוחרר משום שחוק השיפוט הצבאי לא חל על שטחי לבנון.

## השיקום

הפציעה הקשה חייבה אשפוז ממושך ושיקום ארוך. אושפזתי תחילה במחלקה אורתופדית ב' ברמב"ם. המחלקה באותם ימים הייתה אולם גדול ובו 16 מיטות עליהן שכבו חלק מנפגעי הפיגוע בצור. בינואר 1983 הועברתי לתל השומר למחלקת השיקום והחל תהליך טיפולי ממושך. עברתי ניתוח בשתי הרגליים, שמו לי גבס להחזקת הרגל מכל צד, כך שלא הייתה שום אופציה אלא לשכב על הצד כשרגל אחת מונחת על המיטה והשנייה תלויה באוויר בעזרת שרשרת. כשהייתי צריך להחליף צד, אח דרוזי שעבד במחלקה היה נחלץ לעזרתי ויחד עשינו את ההיפוך. אסור היה לי לשכב על הגב כדי לא להפריע לאיחוי העצבים - זה לא היה קל. לאחר זמן מה החליטו להוריד את הגבס ולשם כך הכניסו אותי לאמבטיה גדולה כדי שהאחיות יוכלו לטפל בי. יכולתי אז כבר להתנייד בכיסא גלגלים. מסע השיקום המפרך והלא פשוט אך כשנתיים. בהדרגה התחלתי ללכת והצמידו לי מקל הליכה. כדי לאפשר לי להגיע למסדר חלוקת אותות המלחמה באוגדה שלנו 162, שנערך ליד האנדרטה של חללי הבקעה, הרופאים החליטו לשים לי מדרס מיוחד בנעל עם קפיץ מתכת כדי למנוע החלקה.

הפתרון הזה לא פתר את כל הבעיות, כף הרגל צנחה מדי פעם והשתתחתי אפיים ארצה. זה קרה לי ברגעים בלתי צפויים. לימים כשביקרתי את הבת שלי בברוקלין, נמרחתי על המדרכה ושני צעירים שחורים הזדרזו לסייע ולא עזבו אותי עד שהיו בטוחים שהכל בסדר איתי.

ואז גם קרה הבלתי יאומן. במהלך האשפוז התקשר חבר שלמד איתי בפקולטה לחקלאות, היום פרופסור פאדל מנצור וביקש לבוא לבקר. "תפאדל", השבתי. פאדל אמר "אבל אבא של היורה רוצה לבוא איתי". השבתי שאני מסכים, אבל יש לי תנאי אחד: אני לא רוצה עיתונאים וצלמים." פאדל הגיע עם אביו של החייל היורה ואכן שלושתנו נשארנו לבד לשוחח. השיחה התקיימה בחלקה בעברית - ביני לבין פאדל מנסור ובערבית בין פאדל לבין אביו של הדרוזי היורה מעליי - לבנון. בסיומה של השיחה נפרדנו בלחיצות ידיים. לא הייתה לי כל טענה כנגד האב או הבן היורה שפתח באש ככל הנראה בשל רעש הטנק שליווה אותנו. במהלך כל תקופת השיקום בני המשפחה וחברים רבים הגיעו לבקר.

בוקר אחד אני שומע עוד ברמב"ם, כי מגיע פצוע נוסף למחלקה מלבנון היה זה טכנאי הערוץ הראשון של הטלוויזיה הישראלית - אילן מאנס שנפגע גם הוא מירי טועה בלבנון. הוא היה עם הכתב דן סממה, שלימים חלה ונפטר. עם אילן אני בקשר עד היום.

אהוד אחי, שהיה עסוק בענייניו הפוליטיים, חש שהוא צריך לעשות משהו שיקל עלי וישאיר זיכרון טוב. באחד מביקוריו נסע לתחנת הדלק "המכבים" הסמוכה לבית החולים תל



השומר וסגר עם בעליה של מסעדת "מפגשים" להביא לי במשלוח יומי ארוחת צהריים "ישראלית" - חומוס, טחינה, פיתות ומיני בשר, כמובן הכל כשר ותחת פיקוח שאם לא כן לא ניתן להכניס לבית החולים.

אחד הביקורים הנוספים ברמב"ם שנחרט בזיכרוני, היה ביקורו של דורון רובין. דורון שהיה מפקד בלבנון בדרכו צפונה אחרי ביקור בביתו, בא לבקרני. נשארנו לבד ודמותו הגבוהה כיסתה את כל נפח דלת הכניסה וממקום משכבי בקצהו של החדר מיד זיהיתי אותו. כאשר הוא, כבר מהדלת הרעים בקולו: "הי מה אתה עושה כאן". אחר כך עוד נפגשנו רבות. אלא שהחיים מסמנים לנו לא פעם הפתעות. היום בו אני כותב את השורות הללו הוא ה - 17 בינואר, כשמחר לפני הצהריים אתייצב עם רעייתי ריקי בבית העלמין הצבאי בקרית שאול לטקס הזיכרון במלאת שנה למותו של רובין. חבר קרוב שחסרונו מעיק עלי מדי יום.

דמות נוספת שליוותה אותי בימי השיקום ברמב"ם הייתה מי שקראו לה בצפון - "המלאך בלבן". חולדה גורביץ שהעבירה את מרבית זמנה בטיפול בפצועי רמב"ם ובבני משפחותיהם. יישר כוח לחולדה היקרה.

